

INFORMACE A ZPRÁVY

DVĚ MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ KONFERENCE V POLSKU

Dvou zajímavých mezinárodních vědeckých konferencí jsme se zúčastnili na podzim minulého roku v Polsku. První (dvoudílnou) zorganizoval Ústav teorie literatury a poetiky Varšavské univerzity (25.–26. října 1999) ve Śródborowie u Varšavy. První tematický okruh nesl název *Formy poezji i formy myśli: paradoks, aforyzm, sentencja* a účastníci konference se v jeho rámci chtěli blíže podívat na tyto malé literární formy z hlediska básnického druhu i filozofické a vědecké reflexe, popsat je, srovnat i interpretovat, pokusit se určit jejich žánrové, rétorické, stylistické a další vlastnosti a rovněž dát příležitost reflexím na téma jejich úlohy, funkce a spojitosti s formami jinými. Druhý tematický okruh *Herbert i konteksty* poskytl literárním vědcům příležitost zamyslet se nad explikací literárněvědeckých kontextů (školy, směry, tradice) vlastních dílu nedávno zesnulého polského básníka Zbigniewa Herberta (1924–1998), popsat formy jeho díla (i vzhledem k paradoxu, aforismu a sentenci), charakterizovat způsoby jeho recepce a dát prostor reflexím o jazyku, interpretaci a kritickému hodnocení Herbertova díla.

Z prvního tematického okruhu nás zaujal mj. referát Edwarda Kaspersakého (Varšava) *Paradoksy paradoksu*, který se věnoval zejména vztahu paradoxu a tzv. zlaté myšlenky a přísloví, ozřejmil lidové podloží této malé literární formy, poukázal na biblické paradoxy a představil paradox jako literární styl. Eligiusz Szymański (Varšava) hovořil na téma *Mickiewicza „Słowo i czyn“ – interpretacje*, který básníkův cyklus drobných básnických forem *Zdania i uwagi* označil za spojený paradoxních slov. Aforismu se v referátu *Karola Irzykowskiego liryka aforystyczności* věnovala Brygida Pawłowska-Jądrzyk (Varšava), *Lapidarne formy myśli w pismach filozoficzno-religijnych Karola Ludwika Koniańskiego* byly námětem úvah Adama Fitase (Lublin), *Odyráným světem T. Karpowicze se zabývala v cyklu poznámek Wędrowka po labiryntach znaczeń w poszukiwaniu formuły otwartego życia* Katarzyna

Krasoń (Štětín). Ludvík Štěpán (Brno) se věnoval dílu světově známého polského satirika v referátu *Wpływ aforystyki S. J. Leca na jego epigramatykę*, v němž zdůraznil myšlenkové i žánrové přesahy jeho prozaických a básnických miniatur. Škoda, že nepřijeli ohlášeni referující z Ruska a Ukrajiny, kteří se měli zabývat paradoxy secesního stylu v ukrajinské poezii 20. století, aforistikou ukrajinských básníků a kontexty rané lyriky Iva Andriče a avantgardními sentencemi.

Více referujících přitáhlo dílo Zbigniewa Herberta. I když Eugeniusz Czaplewicz (Varšava) ve svém referátu *Herbertowskie figury poezji* varoval, že popsat básnickovo dílo znamená zabít je, on i další přítomní se o to z různých hledisek pokoušeli. Např. Krystyna Rutkowska (Varšava) hovořila na téma *Poetyka dysonansu w dramaturgii Herberta*, Danuta Pusek (Varšava) *Autoironia i groteska w „Brewiarzu“ Herberta*, Witold Sadowski (Varšava) *Formy wersu w poezji współczesnej*, Maciej Nowak (Lublin) *Kontekst religijny twórczości Herberta*, Joanna Ślosarska (Lodž) *Logos Heraklita i Logos św. Jana* atd. Nejcennějšími devizami konference byly přijemné komorní prostředí, zaujatě pracovní a přátelská atmosféra, podnětné diskusní příspěvky ke každému referátu a výměna zkušeností mimo oficiální rámec jednání.

Velkou akcí byla naproti tomu v Bratislavě konference. Lotiské už třetí setkání (18.–19. listopadu 1999), které organizoval Ústav slovanšské filologie Vratislavské univerzity v rámci své propozice *Wielkie tematy kultury w literaturach słowiańskich*, svedlo dohromady literární vědce ze všech koutů Polska, ale také z Ruska, Ukrajiny a České republiky. Kromě plenárního zasedání jednali účastníci akce ve dvou sekcích. Referáty domácích badatelů se dotkly snad všech slovanšských literatur a také příspěvky zněly v různých slovanšských jazycích. Z plenárního jednání nás zaujalo např. vystoupení Bogusława Zielińského (Poznaň), který analyzoval obraz vlasti a národa ve

slovanských hymnách 19. století (také v české hymně Kde domov můj), Aleksandra Wieczorek (Opolí) rozebírala ruské divadelní parodie na přelomu 19. a 20. století, Telesfor Poźniak (Vratislav) se vydal po stopách byzantských prvků v tvorbě bulharského básníka Ivana Vazova, Diana Wieczorek (Vratislav) se zabývala obrazem vzdělanosti a kultury v ukrajinské a ruské literatuře. Z jednání v sekcích můžeme upozornit pouze na vystoupení, jichž jsme mohli být přítomni. Přitažlivé byly např. referáty Patrycjae Pajaka (Varšava) *Cialo w procesie alienacji bohaterów prozy Janka Policie Kamowa nebo Andrzeje Wątorskiego (Štětín) Czas i przemijanie w poezji Oleha Oljczyca*, Aleksander Baczewski (Varšava) zvolil téma *Idea walki z dominacją rosyjską na Białorusi na lamach emigracyjnego pisma białoruskiego Ruch. Włochy 1946–1948*, pohledu

českého filozofa na literaturu se věnovala v referátu *Człowiek historyczny Jana Patoczki – przemiany bohatera w najnowszych literaturach słowiańskich Jonanna Czaplínska (Štětín)*. Nesmírně sugestivním se stalo vystoupení Wolodymyra Mozhunova (Doněck, jinak lektora ukrajinštiny na vratislavské univerzitě) o ukrajinských prvcích ve filmu režiséra Jerzyho Hoffmana *Ogniem i mieczem* (podle stejnojmenného románu Henryka Sienkiewicze) a o dopadu jejich ztvárnění na ukrajinko-polské vztahy. Ludvík Štěpán (Brno) se zabýval ve studii *Tvar mickiewiczovské poemy jako zdůhla pro polský postmodernismus* vlivem dekonstrukce žánrového systému v díle velkého polského romantického básníka na literaturu 20. století.

Ludvík Štěpán

BÁSNÍK MĚSTA VĚČNÉHO SVÁTKU

Málokterý literární tvůrce byl tak úzce spjat se svým rodným městem, s Dubrovnikem, jako předchůdce charvátských modernistů a nejtypičtější tvůrce Moderny Ivo Vojnović. Největší básník tohoto města se přitom nikdy v něm natrvalo neusadil. Byl však natrvalo spjat s dubrovnickým mýtem, který se mu stal nejdůležitějším a nenahraditelným zdrojem tvůrčí inspirace. Dovedl mj. tvůrčím způsobem využít nejtypičtější slova a slovní spojení dubrovnického nářečí, každodenní dubrovnické mluvy tak, že v jeho nejznámějším nejvýznamnějším dramatickém díle, jímž je nesporně Dubrovnická trilogie, tvoří atmosféru „čisté dubrovnické poezie“.

Sedmdesáté výročí Vojnovićova úmrtí (zemřel 1929) bylo příležitostí k mnoha kulturním akcím. Na jubilejních padesátých Dubrovnických letních hrách byla uvedena jako celek (což je skutečný režisérský a herecký oříšek) Dubrovnická trilogie, byly uspořádány výstavy, vyšly četné nové práce o něm a nové výběry z jeho díla. K nim patří výbor *MALA TRILOGIJA* (Dubrovnik 1999, 173 s.), který sestavil, rozsáhlým úvodem, podrobnými vysvětlivkami, obrazovým materiálem a slovníčkem opatřil „dubrovnický básník“ a jedinečný znalec Vojnovićova díla akademik Luko Paljetak.

Výbor *Malá trilogie* obsahuje tři poslední Vojnovićovy texty: *Čudov sv. Vlaho*, *U zadnjem času* a *Kad se blažena Gospa prošetala priko Place*. K nim pak L. Paljetak připojil čtvrtý krátký text, který je obsahově podobný ostatním třem textům. Je to jakýsi „dopis“ Tri sveca. Všechny texty spo-

juje společná ústřední symbolická postava. Sestavoval výboru L. Paljetak objasnil ve svém úvodním výkladu genezi Vojnovićovu a textů za dramatikova pobytu v rodném městě a jeho divadelní poetiku a symboliku. Tu např. v Dubrovnické trilogii nacházíme ve třech pojmech „vavřín, pelyněk a vřes“, které prozrazují eticko-estetické kategorie krásy, dobroty a milosrdenství (je to zvláštní odraz křesťanské víry, naděje a lásky a protiklad závidosti, podlosti a cynismu).

Luko Paljetak poukázal na všechny vnitřní a vnější faktory a podněty, které uvedené texty spojují. Tak se dovídáme, že např. text *Čudo sv. Vlaho* napsal u příležitosti oslav sedmdesátí let života a padesátí let své tvůrčí práce. Byl určen jako libreto pro polského skladatele Ludomira Rogowského, který ho o to požádal a jenž složil mystérium o pěti částech pro sólisty, sbor a orchestr. I. Vojnović vybral legendu o zázraku (čudo) sv. Vlaho, který zachránil Dubrovnik od nájezdů Benátčanů a stal se tak jednou provždy patronem města. Mystérium, které prozrazovalo, že autor jeho textu „cítí hudební formu a zná základní charakteristiky hudebního duchovního dramatu“, bylo v premiéře uvedeno u příležitosti Vojnovićova jubilea počátkem února 1928. Není bez zajímavosti, že na slavnostní akademii Dubrovnickou filharmonii řídil český skladatel Josef Vlach–Vrutický (1896–1977), který několik desetiletí úspěšně pomáhal rozvíjet hudební život v Charvátsku.

L. Paljetak vystopoval zdroje a podněty a analyzoval také vznik jednoaktovky *U zadnjem času*